سیاست

دولت و غیر دولت نداریم تمامی ما یک ملت هستیم

رییس‌جمهور با تاکید بر اینکه حل مشـکل معیشت مردم و بهبود وضعیت اقتصـادی اولویت اصلی دولت است، گفت: در شرایط ناشـی از جنگ و تحریم، حل مشکلات کشور نیازمند طرح‌های عملیاتی، همکاری و هم‌افزایی همه دستگاه‌ها و اقشار جامعه است و باید با حفظ وحدت ملی و پرهیز از تقابل، برای رفع مشکلات اقتصادی و اجتماعی اقدام کرد.
مسعود پزشـکیان با گروهی از نمایندگان مجلس که نام فراکسیون خود را (مجمع نمایندگان ملت مبعوث مجلس شورای اسلامی) نامگذاری کرده‌اند دیدار کرد. ایشان با تشریح وضعیت موجود و تبیین شرایط ناشی از جنگ و تحریم با اشاره به اینکه تغییر رفتار در میان آحاد جامعه فرآیندی درازمدت است، اظهار داشت: ایجاد تغییر و تحول در جامعه کار ساده‌ای نیست و زمانبر است، بنابراین برای تاثیر گذاری و تحول میان افراد جامعه، باید اشخاصی آگاه و توانمند که به اجرای طرح‌های عملیاتی و کار گروهی ایمـان دارند، وارد میدان شـوند و اقدام کنند. رییس‌جمهور با بیان اینکه اولویت اصلی من حل مساله معیشت مردم و بهبود وضعیت اقتصادی است، با اشاره به برخی آیات قرآن خاطرنشان کرد: رسیدگی به افراد نیازمند، زنان سرپرسـت خانواده، فقرا و اقشار آسیب‌پذیر، از جمله اولویت‌هایی هستند که خداوند در قرآن به آن تاکید کرده است. بنابراین ضرورت دارد طرح‌ها و سیاست‌های حکمرانی در تمامی ابعاد مبتنی بر رسیدگی به این گروه‌های اجتماعی باشد. پزشکیان، سیاست حکمرانی محله‌محوری و مسجدمحوری را از جمله ظرفیت‌ها و فرصت‌ها برای رسـیدگی به امور آحاد جامعه برشمرد و گفت: تامین معیشت و زندگی مردم می‌تواند مبتنی بر طرح‌هـا و ایده‌های اجرایی و عملیاتی باشد که از بستر مسجد و محله‌محوری آغاز می‌شود. نمی‌توان قانون را با اعمال زور و فشار اجرایی کرد؛ بنابرایـن ظرفیت سیاسـت حکمرانی محله و مسجدمحوری این امکان را به ما می‌دهد تا با افزایش سـطح خدمات عمومی به جامعه و برقراری تعامل و همیاری، تغییر رفتار ایجاد کنیـم. وی با اعلام اینکه این اختیار به مساجد داده شده تا به عنوان پایگاه‌های اجتماعی در کنار مردم باشـند، گفت: ضـرورت دارد اقدامات و برنامه‌های مامبتنی بر جذب تمام آحاد جامعه باشد و از تقابل پرهیز کنیم. در حوزه مدیریت مسائل فرهنگی و عفاف و حجاب نیز مسجدمحوری می‌تواند نقش اساسی داشته باشد. نکته قابل توجه آن است که در تمامی امور، حفظ وحدت ملی و انسجام داخلی پیش‌نیاز اقدامات است، زیرا امریکا و رژیم صهیونیستی به دنبال ایجاد شکاف اجتماعی و آسیب رساندن به وحدت شکل گرفته در کشور هستند. پزشکیان با تاکید بر اینکه با حفظ وحدت و انسـجام می‌توان مشکلات را برطرف کرد، تقویت تعامل و هم‌افزایی میان تمامی دستگاه‌ها را ضرورتی انکارناپذیر برشمرد و گفت: مساله‌ای به نام دولت و غیر دولت نداریم؛ تمامی ما یک ملت هستیم و برای برطرف کردن مشکلات و کاستی‌ها، همه باید تلاش کنیم و طرح‌های عملیاتی داشته باشیم. اگرچه ممکن است در ساحت تئوری مسائلی مطرح شود، اما تمامی این طرح‌ها باید قابلیت اجرا داشته باشند. بنابراین هر یک از شما نمایندگان و سایر اقشار جامعه که اعتقاد دارند می‌توانند معضل اجتماعی یا مشکل اقتصادی را برطرف کنند، این اختیار را به آنان واگذار می‌کنیم تا در عمل به مسائل رسیدگی کنند و در این راه بهره، نگاه ما فراجناحی است. رییس‌جمهور در بخش دیگر سخنان خود، صرفه‌جویی و کنترل مصرف را از الزامات اساسـی کشور در شـرایط کنونی دانست و گفت: با رعایت الگـوی مصرف در حـوزه انرژی و ارتقای سـطح بهره‌وری می‌توانیم درآمد حاصل از آن را به سـبد معیشت مردم اختصاص دهیم و درآمد و دستمزدها را اصـلاح کنیـم. همچنین نماینـدگان مجلس می‌توانند در تعامل با دولت، در نظام بودجه‌ریزی نسبت به سـازمان‌های و بخش‌های غیرضروری بازنگری داشته باشند. در این فرآیند پیگیر هستیم تا به هیچ عنوان برق و انـرژی نهادهای تولیدی و کسب‌وکارها قطع نشـود و چرخ تولید بچرخد تا هیچ یک از افراد جامعه بیکار نشوند. امیدواریم این نهضت تعامل و هم‌افزایی شکل بگیرد و با یکدیگر بر سـر مسائل دعوا نداشته باشـیم و با هماهنگی موضوعات را پیگیری کنیم.

در صورت اشتباه مجدد دشمن پاسخ کوبنده می‌دهیم

فرمانده کل ارتش با بیان اینکه ما خود را در مسیر دفاع از حق می‌دانیم، به وعده‌هـای الهی اعتماد داریم و با همین اعتقاد، مسیر مقابله با دشمن و دفاع از کشور را ادامه می‌دهیم، گفت: نیروهای مسلح با حفظ آمادگی و هوشیاری، در صورت اشتباه مجدد دشمن، به تهدیدات او پاسخ کوبنده می‌دهند. امیر سرلشکر امیر حاتمی فرمانده کل ارتش جمهوری اسلامی ایران، با حضور در استان فارس، از یگان‌های ارتش مستقر در این استان بازدید و روحیه رزم کارکنان، آمادگی تجهیزاتی و توان دفاعی این یگان‌ها را مورد ارزیابی قرار داد. امیر سرلشکر حاتمی در جمع فرماندهان و مسوولان این یگان‌ها، ضمن قدردانی از تلاش‌ها، همدلی و همکاری نیروهای مسلح، اظهار کرد: همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح در استان فارس، الگوی مناسبی از انسجام و هماهنگی میان نیروهاست و باید چنین الگوهایی در سایر مناطق نیز تقویت شود. وی با اشاره به دستاوردهای نیروهای مسلح در جنگ اخیر و با بیان اینکه جمهوری اسلامی ایران در جنگ اخیر پیروز شد، تصریح کرد: در جنگ آسـیب هسـت، اما آنچه اهمیت دارد، نتیجه جنگ است که به‌جای تسـلیم، موجب، عزت و سربلندی کشور شد. فرمانده کل ارتش، در ادامه با تأکید بر اینکه جنگ هنوز پایان نیافته است، اظهار کرد: دشمن پس از ناکامی در میدان نظامی، به روش‌های دیگری روی آورده و با تحریم و فشار اقتصادی در تلاش است تا مردم را تحت فشـار قرار دهد و در کنار آن، اقدامات زیادی برای ایجاد ناامنی و آشوب را دنبال می‌کند. نیروهای مسلح با حفظ آمادگی و هوشیاری، در صورت اشتباه مجدد دشمن به تهدیدات او پاسخ کوبنده خواهند داد. امیر سرلشکر حاتمی با اشاره به اهمیت دستاوردهای راهبردی کشور از جنگ‌های تحمیلی، تأکید کرد: باید از فرصت‌های ایجادشـده برای تثبیت پیروزی و دور کردن سایه جنگ از کشور استفاده کنیم و در این مسیر، ایستادگی و مقاومت را ادامه دهیم. وی یکی از مهم‌ترین مولفه‌های آمادگی رزمی را ابتکار و خلاقیت دانست و گفت: هر خلاقیتی که بتواند محاسـبات دشمن را برهم بزند، ارزشمند است. دشمن بر اساس محاسبات، آموزش و برنامه‌ریزی عمل می‌کند و هر ابتکار جدید می‌تواند این محاسبات را تغییر دهد.

ارزش ریال را چطور می‌توان حفظ کرد؟

دفاع همتی از سیاست‌های ارزی

بازار ارز و طلا در روز دوشـنبه ۱۳ مهر، در سـطوح بالای قیمتی قرار داشت؛ سطوحی که نشان‌دهنده ادامه فشار بر ارزش پول ملی و افزایش نگرانی‌ها نسبت به قدرت خرید خانوارهاست. در این روز، هر اونس طلا ۴۱۵۸ دلار اعلام شـد و هر گرم طلای ۱۸ عیار به ۲۶ میلیون و ۵۴۳ هزار و ۳۰۰ تومان رسید. طلای ۲۴ عیار نیز ۳۵ میلیون و ۳۸۷ هزار تومان قیمت‌گذاری شد. در بازار سکه، سکه بهار آزادی طرح جدید ۲۷۱ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان، سـکه طرح قدیم ۲۶۲ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان، نیم‌سکه ۱۴۳ میلیون تومان و ربع‌سکه ۷۷ میلیون و ۲۰۰ هزار تومان معامله شد و سکه گرمی نیز در کانال ۳۸ میلیون تومان قرار گرفت.
این ارقام در حالی ثبت شده‌اند که بانک مرکزی همزمان بر اقدامات خود برای مدیریت بازار ارز و کنترل متغیرهای پولی تأکید دارد. عبدالناصر همتی، رییس کل بانک مرکزی، در تازه‌ترین اظهارات خود ضمن اشاره به هدف قرار گرفتن بازار ارز و بخش مالی در جنگ اقتصادی، از ادامه اقدامات بانک مرکزی برای مدیریت بـازار ارز خبر داده و در عین حال از کاهش سرعت رشد نقدینگی سخن گفته است.
بر اسـاس اعلام بانک مرکزی، نقدینگی در شـهریور ماه ۱.۳ درصد رشد کرده و رشـد نقدینگی در ۶ ماه نخست امسال به ۲۰.۷ درصد رسیده است. همچنین رشد نقطه به نقطه سـالانه نقدینگی از ۵۴.۴ درصد در مردادماه به ۵۱.۶ درصد در پایان شهریور کاهش یافته است. این ارقام از منظر سیاسـت پولی خبر مثبتی محسوب می‌شوند و نشـان می‌دهند بانک مرکزی تلاش کرده است سرعت خلق نقدینگی را کاهش دهد. اما در شـرایطی که ارزش ریال تحت فشار قرار دارد و قیمت ارز و طلا در سطوح بالایی تثبیت شده‌اند، یک پرسش اساسی همچنان باقی است: آیا کاهش رشد نقدینگی برای متوقف کردن روند کاهش ارزش پول ملی کافی خواهد بود؟

کنترل نقدینگی؛ خبر خوب اما نه تمام ماجرا

کاهش رشـد نقطه به نقطه نقدینگـی از ۵۴.۴ درصد در مرداد به ۵۱.۶ درصد در پایان شهریور، بدون تردید از منظر سیاست پولی اتفاق مثبتی است. کنترل پایه پولی و محدود کردن خلق نقدینگی بانک‌ها از جمله اقداماتی اسـت که می‌تواند در بلندمدت به کاهش فشارهای تورمی کمک کند. نقدینگی یکی از متغیرهای مهم در شکل‌گیری تورم است و زمانی که حجم پول با سرعت بالایی افزایش پیدا می‌کند، در صورت نبود رشد متناسب تولید، بخشی از این نقدینگی در نهایت به سمت بازار کالا و دارایی‌ها حرکت می‌کند. بنابراین تلاش برای کنترل رشد نقدینگی می‌تواند یکی از پیش‌شرط‌های مهم ثبات اقتصادی باشد.
اما مساله اقتصاد ایران این است که فشار بر ارزش پول ملی صرفاً محصول رشد نقدینگی در یک ماه یا یک فصل نیست. کاهش ارزش ریال حاصل مجموعه‌ای از عوامل انباشته‌شده طی سـال‌های طولانی اسـت؛ تورم مزمن، محدودیت منابع ارزی، کسـری‌های مالی، کاهش سرمایه‌گذاری، نااطمینانی، تحریم، کاهش درآمد واقعی و در دوره اخیر، آثار اقتصادی جنگ، همگی در شکل‌گیری این وضعیت نقش داشته‌اند. از این منظر، حتی اگر رشد نقدینگی امروز کاهش پیدا کند، اثر سال‌های گذشته بر سطح قیمت‌ها و قدرت خرید پول ملی همچنان باقی است.
به بیان دیگر، کنترل سرعت حرکت نقدینگی با بازگرداندن ارزش از دسـت‌رفته ریال دو مسـاله متفاوت است. اولی می‌تواند مسـیر آینده تورم را تغییر دهد و دومی نیازمند مجموعه‌ای گسترده‌تر از اصلاحات اقتصادی است.

ریال؛ مساله‌ای که یک‌شبه ایجاد نشده است

فشار بر ارزش ریال موضوع تازه‌ای نیست. اقتصاد ایران طی سال‌های طولانی با کاهش ارزش پول ملی مواجه بوده و این روند در دوره‌های مختلف با شدت‌های متفاوت ادامه پیدا کرده است. در هر مقطع، افزایش نرخ ارز و رشد قیمت طلا به عنوان یکی از مهم‌ترین نشانه‌های این کاهش قدرت خرید خود را نشان داده اسـت. آنچه در هفته‌ها و ماه‌های اخیر اهمیت بیشتری پیدا کرده، سرعت گرفتن این روند است. وقتی قیمت ارز در مدت کوتاهی به سطوح جدیدی می‌رسد و همزمان طلا و سکه نیز رکوردهای تازه‌ای ثبت می‌کنند، نگرانی تنها به معامله‌گران این بازارها محدود نمی‌شود.
برای خانوارها، نرخ ارز و قیمت طلا به نوعی شـاخصی از وضعیت آینده اقتصاد تبدیل شده اسـت. مردم افزایش قیمت این دارایی‌ها را صرفاً به عنوان افزایش قیمت یک کالا دنبال نمی‌کنند؛ بلکه آن را نشانه‌ای از میزان قدرت خرید پولی می‌دانند که در اختیار دارند. به همین دلیل، وقتی یک خانوار می‌بیند قیمت یک دارایی مانند طلا یا ارز با سرعت بیشتری از درآمد او افزایش پیدا می‌کند، طبیعی است که نسبت به آینده قدرت خرید خود نگران شود.
این نگرانی می‌تواند خود به یکی از عوامل تشدیدکننده فشار بازار تبدیل شود. زمانی که مردم انتظار افزایش بیشـتر قیمت‌ها را داشته باشند، بخشی از نقدینگی خـود را زودتر به دارایی‌هایی مانـند ارز و طلا تبدیل می‌کنند. افزایش تقاضا نیز می‌تواند فشـار بیشتری بر بازار ایجاد کند و یک چرخه تقویتی شکل بگیرد.

چرا صحبت‌های جدید بانک مرکزی اهمیت دارد؟

در چنین شـرایطی، صحبت‌های تـازه رییس کل بانک مرکزی را باید در دو سطح بررسی کرد. سطح اول، اقدامات کوتاه‌مدت برای مدیریت بازار ارز است و سطح دوم، سیاست پولی و تلاش برای کنترل نقدینگی. همتی تأکید کرده است که بانک مرکزی براساس اختیارات قانونی خود هر آنچه را برای مدیریت بازار ارز ضروری بداند انجام خواهد داد. این بخش از سیاست بانک مرکزی به معنای ادامه حضور فعال سیاست‌گذار در بازار ارز است؛ موضوعی که طی روزهای گذشته نیز با عرضه ارز از مسیر شبکه بانکی و سایر ابزارهای رسمی دنبال شده است. اما بخش مهم‌تر اظهارات رییس کل بانک مرکزی شـاید مربوط به نقدینگی باشد. بانک مرکـزی می‌گوید با کنترل پایه پولـی و خلق نقدینگی بانک‌ها، رشد نقطه به نقطه نقدینگی کاهش یافته است.
این سیاست از آن جهت اهمیت دارد که اگر بانک مرکزی صرفاً با عرضه ارز تلاش کند قیمت‌ها را کنترل کند، ممکن است بخشی از فشار بازار را برای مدتی کاهش دهد، اما اگر همزمان عوامل پولی و تورمی اصلاح نشوند، فشار می‌تواند دوباره به بازار بازگردد. بنابراین کنترل نقدینگی می‌تواند مکمل سیاست ارزی باشد، نه جایگزین آن.

کاهش رشد نقدینگی چه زمانی اثر خود را نشان می‌دهد؟

یکی از پرسش‌های مهم برای افکار عمومی این است که اگر رشد نقدینگی کاهش یافته، چرا بازار ارز و طلا همچنان در چنین سطوحی قرار دارند؟
پاسـخ را باید در تفاوت میان «نرخ رشـد» و «سـطح» جسـت‌وجو کرد. کاهش نرخ رشد نقدینگی به این معنا نیست که حجم نقدینگی موجود در اقتصاد کاهش پیدا کرده اسـت؛ بلکه به این معناست که سرعت افزایش آن کمتر شده است. نقدینگی قبلی همچنان در اقتصاد وجود دارد و آثار تورمی و دارایی آن نیز می‌تواند ادامه داشته باشد.
از سوی دیگر، قیمت‌ها نیز در اقتصاد یک بار افزایش پیدا نمی‌کنند و سپس به سطح قبلی بازنمی‌گردند. وقتی طی سال‌های گذشـته قیمت کالاها و دارایی‌ها به دلیل تورم بالا افزایش یافته‌اند، کنترل رشـد نقدینگی می‌تواند به کاهش سرعت افزایش‌های بعدی کمک کند، اما الزاماً به معنای کاهش قیمت‌های موجود نیست. به همین دلیل، ممکن است سیاسـت پولی امروز از منظر آینده اقتصاد امیدوارکننده باشـد، اما مردم همچنـان افزایش قیمت دارایی‌ها و کاهش قدرت خرید خود را احساس کنند.
این فاصله میان شاخص‌های پولی و تجربه روزمره مردم، یکی از چالش‌های مهم سیاست‌گذار است.

بازار طلا؛ ترکیب دو فشار

قیمت طلای ۱۸ عیار در روز دوشنبه به بیش از ۲۶.۵ میلیون تومان رسید و سکه طرح جدید نیز در محدوده ۲۷۱ میلیون تومان قرار گرفت. این قیمت‌ها حاصل ترکیب دو عامل مهم هستند: قیمت جهانی طلا و نرخ ارز داخلی.
اونس جهانی طلا در سطح ۴۱۵۸ دلار قرار گرفته و همین قیمت جهانـی، خود یکی از عوامل مهـم افزایش ارزش طلای داخلی اسـت. اما برای بازار ایران، نرخ ارز همچنان نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. به همین دلیل، حتی اگر بانک مرکزی بتواند بازار ارز را برای مدتی آرام کند، قیمت طلا همچنان از تحولات بـازار جهانی تأثیر خواهد گرفت. در مقابل، افزایش نرخ ارز نیز می‌تواند حتی در شرایط ثبات نسبی قیمت جهانی طلا، فشار صعودی بر بازار داخلی ایجاد کند. این ویژگی باعث می‌شود سیاست‌گذار برای مدیریت بازار طلا نیز صرفاً نتواند بر عرضه داخلی تمرکز کند و باید بازار ارز و انتظارات تورمی را نیز در نظر بگیرد.

جنگ اقتصادی و فشار بر بازار ارز

رییس کل بانک مرکزی در اظهارات اخیر خود، شرایط بازار ارز را در چارچوب جنگ اقتصادی تحلیل کرده و گفته است که پس از ناکامی دشـمنان در دستیابی به اهداف خود از مسیر نظامی، بخش مالی و بازار ارز هدف قرار گرفته است.
فارغ از ارزیابی سیاسـی این اظهارات، واقعیت اقتصادی جنگ آن اسـت که افزایش نااطمینانـی می‌تواند رفتار مردم و فعالان اقتصادی را تغییر دهد. در شرایط جنگی، تصمیم‌گیری برای سـرمایه‌گذاری دشـوارتر می‌شود، ریسک تجارت افزایش پیدا می‌کند و افراد تمایل بیشتری برای نگهداری دارایی‌هایی پیدا می‌کنند که تصور می‌کنند در برابر کاهـش ارزش پول مقاوم‌تر هسـتند. این رفتار می‌تواند تقاضا برای ارز و طلا را افزایش دهد. از سوی دیگر، جنگ هزینه‌های اقتصادی مستقیمی نیز دارد؛ از افزایش هزینه‌های دولت گرفته تا فشار بر تجارت خارجی، تولید، سـرمایه‌گذاری و منابع ارزی. بنابراین بازار ارز در چنین شرایطی تنها با متغیرهای پولی اداره نمی‌شود. همین مساله نشان می‌دهد که سیاست ارزی بانک مرکزی باید همزمان با سیاست‌های اقتصادی گسترده‌تر دنبال شود.

نگرانی مردم فقط قیمت دلار نیست

یکی از نکات مهم در وضعیت فعلی این اسـت که نگرانی جامعه را نمی‌توان صرفاً به قیمت دلار تقلیل داد. آنچه برای خانوارها اهمیت دارد، قدرت خرید در آمد آنهاست.
اگر حقوق و درآمد یک خانوار با سرعت کمتری نسبت به قیمت کالاها و خدمات افزایش پیدا کند، حتی اگر آن خانوار هیچ ارزی خریداری نکرده باشد، از افزایش نرخ ارز آسیب می‌بیند. نرخ ارز از مسیر هزینه واردات، مواد اولیه، کالاهای واسـطه‌ای و انتظارات تورمی بر قیمت‌های داخلی اثر می‌گذارد. افزایش قیمت طلا و ارز همچنین می‌تواند نگاه مردم به آینده را تغییر دهد و باعث شود آنها احساس کنند نگهداری پول نقد بیش از گذشته پرریسک شده است. در چنین شرایطی، مردم ممکن است برای حفظ ارزش دارایی خود به بازارهای مختلف پناه ببرند. این رفتار از نگاه فردی قابل درک است، اما در سـطح اقتصاد کلان می‌تواند منابع را از تولید دور کند و به فعالیت‌های غیرمولد منتقل کند.
بنابراین، کاهش ارزش ریال فقط یک شـاخص بازار ارز نیست؛ مسـاله‌ای است که مستقیماً به معیشت، سرمایه‌گذاری و آینده اقتصاد مربوط می‌شود.

آیا بانک مرکزی باید جزییات بیشـتری از برنامه خود ارایه کند؟

اقدامات بانک مرکزی برای کنترل رشـد نقدینگی و مدیریت بازار ارز ضروری اسـت، اما با توجه به سرعت تحولات بازار، انتظار از سیاست‌گذار نیز افزایش یافته است. در شرایطی که بازار برای چند هفته متوالی تحت فشار قرار گرفته و قیمت ارز و طلا در سطوح جدیدی تثبیت شده‌اند، صرف اعلام اینکه بانک مرکزی «هر اقدام ضروری» را انجام خواهد داد، ممکن است برای ایجاد اطمینان کافی نباشد.
بازار به سیاست قابل پیش‌بینی نیاز دارد. فعالان اقتصادی باید بدانند بانک مرکزی چـه اهدافی را دنبال می‌کند، ابزارهای اصلی آن چیست و در صورت ادامه فشار بر بازار، چه سیاست‌هایی در نظر گرفته خواهد شد. شفاف‌تر شدن چارچوب سیاسـت ارزی می‌تواند به کاهش بخشی از نااطمینانی کمک کند. البته این به معنای اعلام جزییات عملیاتی تمام مداخلات بانک مرکزی نیسـت؛ بلکه به معنای ارایه تصویر روشن‌تری از مسیر سیاست‌گذاری است. اگر بانک مرکزی بتواند همزمان با اقدامات خود در بازار، درباره سیاست پولی، کنترل نقدینگی، تأمین ارز، مدیریت تقاضا و برنامه مقابله با فشارهای تورمی توضیح بیشتری ارایه کند، امکان شکل‌گیری انتظارات باثبات‌تر در بازار افزایش پیدا می‌کند.

یک نشانه مثبت در میان نگرانی‌ها

با وجود تمام نگرانی‌ها، نمی‌توان کاهش رشد نقدینگی را نادیده گرفت. رسـیدن رشـد نقدینگی شش‌ماهه به ۲۰.۷ درصد و کاهش رشـد نقطه به نقطه سالانه از ۵۴.۴ به ۵۱.۶ درصد نشان می‌دهد که بانک مرکزی دست‌کم در بخش سیاست پولی، تلاش برای کاهش سرعت رشد متغیرهای پولی را در دستور کار قرار داده است.
این اتفـاق می‌تواند در صورت اسـتمرار، در بلندمدت به کنترل تورم کمک کند.
اما مساله اصلی این اسـت که سیاست پولی باید در کنار سیاست مالی و ارزی قرار گیرد. اگر رشد نقدینگی کنترل شود اما کسری‌های مالی، ضعف تولید، نااطمینانی و فشار بر منابع ارزی همچنان ادامه داشته باشند، رسیدن به ثبات پایدار دشوار خواهد بود.
همچنین کنترل نقدینگی نباید به گونه‌ای انجام شود که تأمین مالی تولید را بیش از پیش دشـوار کند. خود بانک مرکزی نیز بر همین مسـاله تأکید کرده و گفته است که همزمان با کنترل رشـد نقدینگی، به دنبال کاراتر کردن تسهیلات بانکی و افزایش استفاده از ابزارهای تأمین مالی زنجیره‌ای برای تقویت رشد اقتصادی است.
این بخش از سیاست اهمیت زیادی دارد؛ زیرا اقتصاد برای خـروج از چرخه تورم و کاهش ارزش پول ملی، به تولید و رشد اقتصادی نیاز دارد.

مساله اصلی؛ سرعت کاهش ارزش ریال

درنهایت، شاید مهم‌ترین مسـاله امروز بازار ارز و طلا نه صرفاً قیمت‌های ثبت‌شده در یک روز، بلکه سرعت تغییر ارزش پول ملی باشـد. ریال سال‌هاست تحت فشار قرار دارد و این مسـاله از دولت فعلی آغاز نشـده است. تورم مزمن، محدودیت‌های اقتصادی و ارزی، تحریم، کاهش سرمایه‌گذاری و مجموعه‌ای از ناترازی‌های اقتصادی در طول سال‌های گذشته این وضعیت را شکل داده‌اند. اما آنچه در هفته‌های اخیر نگرانی بیشتری ایجاد کرده، احساس افزایش سرعت این روند است. در چنین شرایطی، کنترل نقدینگی یک اقدام ضروری و امیدوارکننده است، اما باید دید آیا این سیاست می‌تواند در کنار سایر اقدامات، سرعت کاهش ارزش ریال را نیز کاهش دهد یا خیر. بازار ارز و طلا در واقع بخشی از تصویر بزرگ‌تر اقتصاد ایران را به نمایش می‌گذارند. وقتی مردم برای حفظ ارزش دارایی خود به طلا و ارز روی می‌آورنـد، این رفتار را نمی‌توان صرفاً به عنوان یک انتخاب سرمایه‌گذاری شخصی دید. پشت این رفتار، انتظاراتی درباره آینده تورم و ارزش پول ملی وجود دارد. بنابراین سیاسـت‌گذار برای بازگرداندن ثبات، علاوه بر مدیریت بازار، باید روی همین انتظارات نیز اثر بگذارد.

از کنترل بازار تا بازسازی اعتماد

بانک مرکزی اکنون همزمان دو ماموریـت مهم دارد: از یک‌سـو باید بازار ارز را مدیریت کند و از سوی دیگر باید مسیر رشد نقدینگی و تورم را کنترل کند. این دو سیاست به یکدیگر مرتبط‌اند، اما هیچ کدام به تنهایی کافی نیستند. کاهش رشد نقدینگی می‌تواند امیدبخش باشد، اما برای مردم زمانی معنـا پیدا می‌کند که نتیجـه آن در قدرت خرید و ثبات قیمت‌ها نیز دیده شود. مدیریت بازار ارز نیز زمانی پایدار خواهد بود که با کاهش تورم و تقویت تولید همراه شود. اقتصاد ایران در شرایط فعلی بیش از هر چیز به سیاسـتی نیاز دارد که بتواند میـان این اهداف تعادل ایجاد کند؛ کنترل نقدینگی بـدون ضربه زدن به تولید، مدیریت بازار ارز بدون ایجاد فشارهای جدید و حمایت از سرمایه‌گذاری در شرایطی که نااطمینانی همچنان بالاست.
قیمت‌های روز دوشنبه نشان می‌دهد که بازار همچنان در نقطه حساسی قرار دارد. طلای ۱۸ عیار در محدوده ۲۶.۵ میلیون تومان، سکه طرح جدید در محدوده ۲۷۱ میلیون تومان و اونس جهانی در سطح ۴۱۵۸ دلار قرار گرفته‌اند. این ارقام صرفاً قیمت چند دارایی نیسـتند؛ بخشـی از تصویری هستند که اقتصاد ایران امروز از وضعیت ارزش پول ملی و انتظارات تورمی ارایه می‌دهد.
در چنین شرایطی، کاهش رشد نقدینگی را باید به عنوان یک علامت مثبت دید، اما نباید اجازه داد این خبر مثبت، مساله اصلی را تحت‌الشعاع قرار دهد. مساله اصلی همچنان حفظ ارزش پول ملی و قدرت خرید مردم است.
بانـک مرکزی برای عبور از این مرحلـه احتمالاً نیازمند سیاسـت‌هایی دقیق‌تر، شـفاف‌تر و هماهنگ‌تر است؛ سیاست‌هایی که علاوه بر کنترل متغیرهای پولی، بتوانند فشار بازار ارز را کاهش دهند، انتظارات تورمی را مدیریت کنند و سرمایه را دوباره به سمت تولید هدایت کنند.
درنهایـت، ثبات پایـدار زمانی ایجاد می‌شـود که مردم احساس کنند نگهداری پول ملی الزاماً به معنای از دست دادن مداوم قدرت خرید نیست. کنترل نقدینگی می‌تواند یکی از پایه‌های رسیدن به این هدف باشد، اما برای بازسازی اعتماد به ریال، مجموعه‌ای از سیاست‌های اقتصادی باید همزمان در یک مسیر حرکت کنند.

عارف:

دولت متعهد است تحت هر شرایطی معیشت مردم را تأمین کند

معاون اول رییس‌جمهور با اشاره به شرایط سخت ناشی از تحریم و محاصـره و در عین حال افزایش ظرفیت‌های کشور نسـبت به دوران جنگ هشت‌ساله گفت: در کنار تهدیدها باید ظرفیت‌های کشور را هم ببینیم؛ من به آینده امیدوارم و حتماً با ظرفیت‌هایی که داریم از عهده مشکلات برمی‌آییم. در جلسه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت که به ریاست محمدرضا عارف، معاون اول رییس جمهور برگزار شد، بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۶ با رویکرد «ثبات، بازسازی و تاب‌آوری» مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در این جلسه ساختار بخشنامه‌های بودجه سال‌های گذشته مورد نقد قرار گرفت و تأکید شد بخشنامه بودجه باید بر اساس سه اصل سیاسـت‌گذاری، تخصیص منابع و اجرا به‌صورت یکپارچه طراحی شود تا قابل ردیابی و هدایت باشد.

از هوش مصنوعی و بازار نفت تا تورم و ناترازی انرژی

در ادامـه، تأثیـر مولفه‌های مختلف بر بودجه سـال آینـده از جمله روندها و عوامل شـکل‌دهنده اقتصاد جهانی و هوش مصنوعی، پیش‌بینی بازار نفت با توجه به تحولات تنگـه هرمز، تأثیر تحریم‌هـای امریکا بر اقتصاد ایران، نرخ رشد اقتصادی کشور، تولید سرانه، ناترازی انرژی، نرخ تورم، رفاه خانوار، تنظیم قواعد مالی و انضباط مالی بودجه و الزامات اجرایی تنظیم بودجه بررسی شد. همچنین سناریوهای پیش‌روی اقتصاد ایران در سـال آینده مورد بررسی قرار گرفت و تأکید شد، مهار تورم، جلوگیری از فرسایش بیشتر ظرفیت تولید، بازسـازی زیرساخت‌های آسیب‌دیده، حفظ و تقویت اشتغال، حمایت هدفمند از معیشت و سطح زندگی خانوارها و تقویت تاب‌آوری اقتصادی در برابر شوک‌های خارجی از اولویت‌های بخشنامه بودجه سال آینده است. در این جلسه مقرر شد دستگاه‌های مختلف اجرایی پیشنهادها و دیدگاه‌های خود درباره بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۶ را ظرف یک هفته اعلام کنند.

عـارف: دولـت متعهـد اسـت تحـت هـر شرایطی معیشت مردم را تأمین کند

عارف در این جلسه با تأکید بر اولویت معیشت مردم گفت: دولت تعهد داده اسـت که تحت هر شرایطی معیشت مردم را تأمین کند؛ بنابراین توجه به معیشت مردم همچنان از اولویت‌های اصلی دولت و بخشنامه بودجه سال آینده اسـت. معاون اول رییس جمهور با اشاره به تهدیدها و فشارهای پیش‌روی کشور گفت: در کنار تهدید تحریم و محاصره که سخت هم هست، ظرفیت‌های کشور نسبت به دوران جنگ هشت‌ساله بیشتر شـده اسـت و من به آینده امیدوارم. حتماً با ظرفیت‌هایی که داریم از عهده مشکلات برمی‌آییم.

جنگ‌های آینده، جنگ فناوری است

عارف همچنین با اشاره به اهمیت توسعه فناوری در کشـور گفت: جنگ‌های آینده، جنگ‌های فناوری اسـت. ما آثار پیشـرفت در فناوری‌هـای نوظهور را در افزایش اقتدار کشـور در دو جنگ تحمیلی اخیر مشاهده کردیم؛ بنابراین پیشـرفت در فناوری‌های نوظهور همچنان باید در اولویت کشور باشد.
وی افزود: از سـوی دیگر باید ارتقای امنیت سایبری کشور را جزو اولویت‌ها قرار دهیم، این بخش را تقویت کنیم و مصونیت کشور را ارتقا دهیم.

بودجـه نبایـد بیـش از تـوان کشـور هزینه ایجاد کند

معاون اول رییس‌جمهور خاطرنشـان کرد: بودجه باید به سمت عملیاتی شدن پیش برود و نباید بیش از توان کشـور و دولت در بودجه هزینه ایجاد کنیم. همه مسوولان باید شـرایط و اولویت‌های کشور را درک کنند.
وی تأکیـد کـرد: در تنظیم بودجه بایـد بهترین و بدترین شـرایط در نظر گرفته شـود. دولت نیز باید جلسه مشـترکی با مجلس شورای اسـلامی و قوه قضاییه برگـزار کند تا دیدگاه‌هـای مختلف درباره بودجه به یکدیگر نزدیک شود.

عارف: تحت هر شـرایطی آرامش جامعه باید حفظ شود

عارف بـا بیان اینکه دولـت و رییس‌جمهور بر حفظ آرامش جامعه تأکید دارند، گفت: تحت هر شرایطی آرامـش جامعـه باید حفظ شـود. آرامـش جامعه هزینه‌های اجتماعـی حکومت را کاهش می‌دهد. ما باید محکم و قـوی پیش برویم و امید داریم که از این شرایط عبور خواهیم کرد. معاون اول رییس‌جمهور همچنیـن از بخش خصوصـی و تعاونی خواسـت پیشنهادها و برنامه‌های عملیاتی و نیز موانع فعالیت خود را به دولت ارایه دهند تا دولت این پیشنهادها را در بودجه مورد توجه قرار دهد.

تصویـب سـه دسـتور در سـتاد هماهنگی اقتصادی دولت

در ادامه این جلسه، دستورالعمل مدیریت یکپارچه استفاده بهینه از وام و اعتبارات مالی خارجی دریافتی توسط دولت و دستورالعمل اجرایی توزیع مواد اولیه قیر از سوی وزارت نفت بین شش دستگاه بر اساس جدول الزامات مصارف قانون بودجه ۱۴۰۵ به تصویب رسید. همچنین خرید و واردات کالا و خدمات مورد نیاز برای طرح تولید انواع تایرهای باری و معدنی از دیگر مواردی بود که در این جلسه به تصویب رسید.

اقتصاد کلان

پارسال ۱۷ میلیارد دلار مجوز سرمایه‌گذاری صادر و یک میلیارد دلار آن جذب شد

رییس سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران یکی از چالش‌های اصلی سـرمایه‌گذاری خارجی را فاصله میان صدور مجوز و ورود واقعی سرمایه عنوان کرد و گفت: سال گذشته برای حدود ۱۷ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی مجوز صادر شد، اما حدود یک میلیارد دلار سرمایه وارد کشور شد. مهدی حیدری در نشست هم‌اندیشی رییس سازمان سرمایه‌گذاری ایران با مدیـران آژانس‌های سـرمایه‌گذاری، یکی از چالش‌هـای اصلی سـرمایه‌گذاری خارجی را فاصله میان صـدور مجوز و ورود واقعی سـرمایه عنوان کرد و گفت: سـال گذشـته برای حدود ۱۷ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی مجوز صادر شد، اما حدود یک میلیارد دلار سرمایه وارد کشور شد. وی افزود: کاهش این فاصله نیازمند تسهیل فرآیندها و کاهش موانع اداری است و آژانس‌ها می‌توانند در معرفی پروژه‌ها، شناسایی سرمایه‌گذاران و پیگیری فرآیند سرمایه‌گذاری نقش موثری داشته باشند. رییس سـازمان سرمایه‌گذاری همچنین توضیح داد که صدور مجوز سرمایه‌گذاری خارجی به معنای تضمین اصل سـرمایه یا سودآوری پروژه نیست، بلکه در چارچوب مقررات، امکان انتقال اصل و سود سرمایه سرمایه‌گذار در صورت درخواست وی را تضمین می‌کند. حیدری با اشاره به روند صدور مجوز فعالیت آژانس‌های سرمایه‌گذاری گفت: حدود ۷۰ درخواست در این زمینه دریافت شده که از میان آنها مدارک حدود ۳۵ متقاضی کامل بوده و برای ۱۲ مورد مجوز صادر شده است. وی افزود: راه‌اندازی سامانه ملی مجوزها نیز امکان شفاف‌تر شدن و تسریع این فرآیند را فراهم خواهد کرد. رییس سـازمان سرمایه‌گذاری از جمع‌آوری و استانداردسازی اطلاعات حدود ۳۰۰ پروژه سرمایه‌گذاری خبر داد و گفت: هدف سازمان افزایش این تعداد به حدود ۸۰۰ پروژه است. به گفته وی، برای پروژه‌ها بسته‌های معرفی استاندارد تهیه شده و اطلاعات فرصت‌های سرمایه‌گذاری در سامانه جامع سازمان قرار خواهد گرفت. حیدری همچنین از شناسـایی حدود ۱۵۰ پروژه مهم کشور با ارزش مجموعی حدود ۳۰۰ میلیارد دلار خبر داد و افـزود: این پروژه‌ها حوزه‌هایی همچون نفت و گاز، معدن، لجستیک، انرژی و فناوری را شامل می‌شـوند. وی با اشاره به «طرح ۲۰» سازمان گفت: ۲۰ پروژه مهم و پیشران با مجموع ارزش حدود ۱۱۰ میلیـارد دلار به‌صورت ویـژه در حال پیگیری است. حیدری میدان نفتی آزادگان را یکی از مهم‌ترین پروژه‌های مورد پیگیری سازمان دانست و گفت: پس از سال‌ها وقفه، این پروژه وارد مرحله اجرایی شده و تأمین مالی دو میلیارد دلاری آن از صندوق توسـعه ملی به تصویب رسیده است. وی همچنین از پیگیری پروژه‌هایی در حوزه نفـت، گاز و حمل‌ونقـل، از جمله آبتیمور و پروژه ریلی بافق-سـنگان خبر داد. رییس سـازمان سرمایه‌گذاری از پیگیری ابزارهای جدید تأمین مالی نیز خبر داد و گفت: ایجاد صندوق ارزی «مانا» با مشارکت بانک ملت، راه‌اندازی صندوق خصوصی سرمایه‌گذاری و استفاده از ظرفیت‌هایی مانند سلف طلا از جمله اقداماتی اسـت که برای توسـعه ابزارهای تأمین مالی در حال پیگیری است. حیدری همچنین بر ضرورت استفاده از فناوری‌های جدید در فعالیت‌های سازمان تأکید کرد و گفت: اسـتفاده از هوش مصنوعی و مدل‌های زبانی به‌روز می‌تواند در پردازش اطلاعات، معرفی فرصت‌های سـرمایه‌گذاری و ارتقای خدمات سازمان موثر باشد؛ البته در این زمینه باید ملاحظات مربوط به محرمانگی اطلاعات نیز مورد توجـه قرار گیرد. وی تأکید کرد که آژانس‌ها باید بتوانند تمام زنجیره سـرمایه‌گذاری، از معرفی فرصت و پروژه تا شناسایی سرمایه‌گذار، برقراری ارتباط و پیگیری فرآیند سرمایه‌گذاری را پوشش دهند. حیدری با اشاره به برنامه‌های اصلاح ساختار سازمان گفت: سازمان سرمایه‌گذاری در ساختار جدید تقویت خواهد شد و منابع انسانی آن حدود ۲.۵ برابر افزایش می‌یابد. وی افزود: سه محور شامل مجوز آژانس‌های سـرمایه‌گذاری، سـاختار جدید سـازمان و سامانه جامع فرصت‌هـا و پروژه‌های سـرمایه‌گذاری برای ارایه و رونمایی در دستور کار قرار دارد. رییس سازمان سـرمایه‌گذاری در پایان با تأکید بر ضرورت تقویت نقش بخش خصوصی گفت: دولـت باید بیش از هر چیز نقش توانمندساز داشته باشد و با رفع موانع، زمینه حضور فعال‌تر بخش خصوصی و آژانس‌های تخصصی را در جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی فراهم کند.

چین صدها بانک را تعطیل می‌کند

چین در بحبوحه کندی رشد اقتصادی کشور و با هدف تسریع در ایجاد موسسات وام‌دهی کمتر اما با سرمایه قوی‌تر، حدود یک چهارم بانک‌های خود را تعطیل کرده است. چین در تلاش برای تقویت نظام مالی خود و در سایه نگرانی‌های مداوم پیرامون کندی رشد اقتصادی، روند ادغام بانک‌های کوچک‌تر که عمدتا روسـتایی هستند را شتاب بخشیده است.
براساس تحلیل آژانس اعتبارسنجی «فیچ ریتینگز» (Fitch Ratings)، سیاسـت ادغام هدایت شـده توسـط پکن، به تعطیلی رکوردشکن ۶۷۰ موسسه وام‌دهی در سال ۲۰۲۵ منجر شد -که معادل حدود یک چهارم بانک‌های این کشـور است- زیرا مقامات با هدف ایجاد موسسـاتی کمتر، بزرگ‌تر و با سرمایه قوی‌تر، روند ادغام و انحلال بانک‌ها را تشدید کردند.
فیچ در گزارشـی اعـلام کرد که بانک‌هـای تجاری کوچک و روسـتایی همچنان «ضعیف‌ترین بخش نظام بانکی» چین محسوب می‌شوند و به مشکلاتی نظیر «کیفیت پاییـن دارایی‌ها، سـرمایه ناکافی و کاسـتی‌های حاکمیتی» در آنها، به‌ویژه در مناطق کمتر توسـعه یافته کشـور، اشـاره کرد. این آژانس اعتبارسنجی اعلام کرد نرخ بازده دارایی‌ها در بانک‌های روستایی در نیمه نخست سال به ۰.۴۵ درصد کاهش یافته اسـت، در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۱ برابر بـا ۰.۵۶ درصد بود. همزمان، نسـبت وام‌های معوق (غیرجاری) در این دسته از وام‌دهندگان در همان دوره به ۲.۸ درصد رسید که بالاتر از میانگین ۱.۵ درصدی کل این بخش است. این امر به دلیل وابستگی و تعامل بیشتر آنها با شـرکت‌های کوچک، توسعه‌دهندگان امـلاک و نهادهـای تامین مالـی دولت‌های محلی اسـت. فیچ خاطرنشـان کرد که هـدف از این طرح ادغـام، تقویت نظارت، جلوگیری از سوءاسـتفاده از تفاوت‌های مقرراتی و افزایش شـفافیت اسـت. این آژانس اعتبارسـنجی افزود که بعید است مشکلات و فشـارهای مالی در موسسات وام‌دهی کوچک‌تر به بحرانـی فراگیر در کل نظام بانکی منجر شـود، زیرا فعالیت‌های آنهـا عمدتا محدود بـه مناطق خاص (محلی) بوده و تعاملات بین‌بانکی محدودی دارند.